

Παιδο-Ματιές

Διμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό Τεύχος 3

κοιτώντας τα παιδιά στα μάτια, όπως κι αυτά μας κοιτούν

Σχολείο: το άλλο μου σπίτι

Γιώργος Μόσχος, Συνήγορος του Παιδιού:
«Δημοκρατικό σχολείο;»
Το σχολείο που έχουν ανάγκη τα παιδιά

Η ματιά ενός μαθητή

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ: Γιάννης Σαράντης

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ: Γιάννης Σαράντης

Art Director: Στέλλα Παπαστεργίου

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν:

• Βασιλική Γεωργιοπούλου, δασκάλα

• Κώστας Κολιός, δάσκαλος

• Χαρίκλεια Μανουσάκη, Επαγγελματίας Ψυχικής Υγείας, Συστημική Σύμβουλος, NLP, Marte Meo, EFT, Play Therapy, Coaching

• Γιώργος Μόσχος, Βοηθός Συνηγόρου του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού - Συνήγορος του Παιδιού

• Χαράλαμπος Μπαλτάς, δάσκαλος

• Νάση Πετριτσοπούλου, δασκάλα

• Στέλλα Πρωτονοτάριου, εκπαιδευτικός πρώην Διευθύντρια του 132ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών

• Μαρία Ραυτογιάννη, δασκάλα

• Ανδρέας Ρεντζής, πρώην μαθητής του 132ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών, φοιτητής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

• Φώτης Ρήνας, μουσικός μελετητής

• Τζένη Σιούτη, καθηγήτρια γερμανικών

• Ελένη Τεγοπούλου, δασκάλα Βασιλική Γεωργιοπούλου, δασκάλα

Περιεχόμενα...

«Σχολείο: το άλλο μου σπίτι» - Γράφει ο Γιάννης Σαράντης 6-7

«Για ένα δημοκρατικό σχολείο;» - Γράφει ο Γιώργος Μόσχος, Βοηθός Συνηγόρου του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού - Συνήγορος του Παιδιού 8-11

Για ένα σχολείο που τα παιδιά το αισθάνονται «δικό τους» - Γράφει η Στέλλα Πρωτονοτάριου, εκπαιδευτικός πρώην Διευθύντρια του 132ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών 12-15

«Θα το πω στη δασκάλα...» - Γράφει η δασκάλα Νάση Πετριτσοπούλου 16-17

«Η ματιά ενός μαθητή» - Γράφει ο Ανδρέας Ρεντζής, πρώην μαθητής του 132ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών, φοιτητής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας 18-21

«Ο Δάσκαλος στην τάξη» - Γράφει ο δάσκαλος Κώστας Κολιός 22-25

«Σχολείο -το άλλο του Σπίτι» - Γράφει η Χαρίκλεια Μανουσάκη, Επαγγελματίας Ψυχικής Υγείας, Συστημική Σύμβουλος 26-28

Σκέψεις ενός γονέα για την “εκπαίδευση” – Γράφει ο Φώτης Ρήνας 29

«Πολιτισμός και δημόσιο σχολείο» - Γράφει η Τζένη Σιούτη, καθηγήτρια γερμανικών 30-32

«Οικολογικό Σχολείο» - Γράφει η δασκάλα Βασιλική Γεωργιοπούλου 34-37

«Το ποδήλατο στη ζωή μας» - Γράφουν οι δασκάλες Μαρία Ραυτογιάννη & Ελένη Τεγοπούλου 38-39

«Διοίκηση και (ή) Παιδαγωγική: σχέσεις εξουσίας και εκτοπισμού στα σώματα των κοινωνιών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης» - Γράφει ο δάσκαλος Χαράλαμπος Μπαλτάς 40-42

«Πρόληψη παιδικών ατυχημάτων στα σχολεία. Πώς να μάθουμε τα παιδιά να προστατεύουν τον εαυτό τους» - Από το σωματείο «Αντιμετώπιση Παιδικού Τραύματος» -μη κερδοσκοπικό οργανισμό 44-45

«Δραστηριότητες βιωματικής μάθησης στα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των προσφύγων (6 – 18 ετών)» 46-47

Διαβαστερού... Προτάσεις για βιβλία 48-50

«Για ένα δημοκρατικό σχολείο;»

του Γιώργου Μόσχου, Βοηθού Συνηγόρου του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Γράφω τις γραμμές αυτές βασισμένοι στην όμορφη περιπέτεια 11 χρόνων επισκέψεων μου σε εκατοντάδες σχολεία της χώρας και των δύο βαθμίδων, με το ρόλο μου ως υπεύθυνος στο τμήμα του Συνηγόρου του Πολίτη που υλοποιεί την αποστολή του Συνηγόρου του Παιδιού. Μια εμπειρία που κτίστηκε με βάση το θεσμικό ρόλο της ανεξάρτητης αρχής (για την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού), την προσεκτική μελέτη της μεθοδολογίας ομόλογων Ευρωπαϊκών θεσμών και τη διεπιστημονική συνεργασία με την πολύτιμη ομάδα συνεργατών μου.

Διάλεξα να περιλάβω τον όρο «δημοκρατικό σχολείο» στον τίτλο του άρθρου μου, παρόλο που ο όρος «δημοκρατικός» είναι εξαιρετικά ταλαιπωρημένος και προσαρμοσμένος σε διαφορετικά αποκλίνοντα μεταξύ τους άρματα σκέψης, σε βαθμό που να προκαλεί ακόμη και αρνητικούς συνειρμούς, σε εκπαιδευτικούς μάλιστα που εμφορούνται από δημοκρατικές και δικαιωματικές αντιλήψεις. Γι αυτό άλλωστε και ο τίτλος περιλαμβάνει ένα ερωτηματικό.

Κανείς μπορεί να αναρωτηθεί αν αυτή η πανάρχαια «αξία» της δημοκρατίας, σε συνδυασμό με το ανθρω-

πιστικό και παιδοκεντρικό ιδεώδες που διαπνέει την σύγχρονη παιδαγωγική θεωρία, έχει πραγματικά χώρο και θέση στο σύγχρονο σχολείο, ιδίως μάλιστα αν λάβει υπόψη του τον ισχυρά ανταγωνιστικό, γραφειοκρατικό και ταξικό του χαρακτήρα και την συστημική του αποστολή, δηλαδή την κοινωνική αναπαραγωγή, μέσα από την προετοιμασία «πειθαρχημένων» νέων πολιτών, που θα ανταποκρίνονται στους κανόνες και τα απαιτούμενα της αγοράς εργασίας. Προχωρώντας ακόμη τον συλλογισμό αυτόν, θα αναρωτιόμουν, σε ποιο βαθμό το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα που διακρίνεται στη δεύτερη βαθμίδα του για την εξετασιοκεντρική του φύση (που μάλιστα τελευταία έχει γίνει ακόμη πιο έντονη με το «νέο λύκειο» και τις τράπεζες θεμάτων) και στην πρώτη βαθμίδα για την σταδιακή εντατικοποίηση της διδακτέας ύλης του και των αναλυτικών προγραμμάτων (σε βάρος της περίφημης «ευέλικτης ζώνης», της διαθεματικότητας και των σχολικών δραστηριοτήτων), μπορεί να επιτρέψει την ελευθερία σκέψης, την δημιουργικότητα, την ομαδικότητα, τη συνεργασία, τη συνύπαρξη των διαφορετικών, την κοινοτικότητα, την ανεκτικότητα, την αλληλεγγύη και όλες τις άλλες σημαντικές αξίες που περιλαμβάνονται στο ανθρωπιστικό παιδαγωγικό πρόταγμα.

Φαίνεται σαν το σχολείο να είναι εγκλωβισμένο σε μια διαμάχη, ανάμεσα στην ανθρωπιστική παιδαγωγική θεωρία και ρητορική από τη μία, και στην ωμή συστημική πραγματικότητα της ανταγωνιστικής και ωφελμιστικής κοινωνίας από την άλλη.

Οι εκπαιδευτικοί ως ρυθμιστές του παιδαγωγικού πλούτου

Έκρινα χρήσιμη την παραπάνω εισαγωγή για να μοιραστώ με τους αναγνώστες την πίστη μου ότι, παρά την ολοένα εντεινόμενη ατομιστική και μηχανιστική λειτουργία του σχολείου, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να γίνουν, σε κάποιο βαθμό τουλάχιστον, ρυθμιστές του παιδαγωγικού πλούτου, δηλαδή της αποκομιδής μιας θετικής απελευθερωτικής εμπειρίας των μαθητών και μαθητριών στα σχολεία τους. Οι εκπαιδευτικοί, σε ατομικό αλλά και ομαδικό επίπεδο - ως σύλλογοι διδασκόντων- έχουν ένα μεγάλο μερίδιο ευθύνης να αντιπαραθέσουν στη στεγνή μηχανιστική λειτουργία του σχολείου, ένα εναλλακτικό παιδαγωγικό βίωμα – πρόκληση για τους μαθητές και τις μαθήτριά τους, μετατρέποντας την παρουσία τους στο σχολείο σε μια κατά το δυνατόν συμμετοχική, ελκυστική και ευχάριστη εμπειρία. Όστε το παιδί να μην ζητείται να είναι ένας καλός και πειθαρχικός εφαρμοστής οδηγιών και εντολών, αλλά πρωταγωνιστής της μαθησιακής και της γενικότερης κοινωνιο-παιδαγωγικής διαδικασίας.

Αυτή θα ήταν άλλωστε μια κεντρική επιδίωξη ενός «δημοκρατικού σχολείου», δηλαδή να δίνει σημαντική θέση και χώρο στην προσωπική ελευθερία και έκφραση των μαθητών, στην εξερεύνηση των δεξιοτήτων, παράλληλα με το μοίρασμα ευθυνών και ρόλων, στην εκπαίδευση στη συνύπαρξη, τη συνεργασία, τη συμμετοχή, τη συναπόφαση, τη μάθηση μέσα από την εξερεύνηση και την ανταλλαγή.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο ισχυρότερος διεθνής οργανισμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα, έχει υποστηρίξει με μεγάλη έμφαση την ανάγκη να λάβει προτεραιότητα στις εθνικές πολιτικές για την παιδεία το ζήτημα της «δημοκρατικής σχολικής διοίκησης», μέσω της οποίας αφενός διασφαλίζεται η καλύτερη λειτουργία των σχολικών μονάδων και η αντιμετώπιση συγκρούσεων και κρίσεων, με τη συνδρομή εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων, αφετέρου δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να συμμετέχουν ενεργά σε διαδικασίες και να καλλιεργούν φρόνημα πολιτειότητας δηλαδή να μαθαίνουν να γίνονται ενεργοί πολίτες. Όσο και αν το Συμβούλιο της Ευρώπης όμως επιμένει στην ανάγκη συστηματικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και εκπαίδευσης των μαθητών στα δικαιώματα και στην έννοια του πολίτη, τα ίδια τα εκπαιδευτικά συστήματα, στις περισσότερες χώρες, φαίνονται να δυσκολεύονται να απορροφήσουν αυτή την αντίληψη και να εξελιχθούν σε χώρους πραγματικής άσκησης και εμπέδωσης της δημοκρατίας.

Τα δικαιώματα του παιδιού στο σχολείο

Πριν σχεδόν ένα αιώνα, ένας σπουδαίος πρωτοπόρος στην προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών, ο Πολωνοευραϊός παιδαγωγός – γιατρός Γιάνους Κόρτσακ, είχε τονίσει ότι χρειάζεται να μάθουμε να ακούμε τα παιδιά, να μη θεωρούμε ότι τα ξέρουμε όλα σχετικά με τη ζωή τους, να τα βάζουμε να συμμετέχουν στη διαμόρφωση της καθημερινότητάς τους, να επιτρέπουμε ακόμη και τα λάθη και τις αταξίες τους. Αρκετά χρόνια αργότερα, το 1989, η παγκόσμια κοινότητα αποφάσισε να κατοχυρώσει τα δικαιώματα του παιδιού με ένα νομοθέτημα παγκόσμιας ισχύος, τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που πλέον ανήγαγε σε υποχρέωση των κρατών να καθιερώνουν διαδικασίες ακρόασης των απόψεων των παιδιών σχετικά με όλα τα ζητήματα που τα αφορούν στη ζωή τους. 25 χρόνια αργότερα, οι κοινωνίες πασχίζουν να αντιληφθούν την έννοια αυτού του εξαιρετικά κρίσιμου δικαιώματος, τη στιγμή που τα σχολεία αντιστέκονται -λόγω της ίδιας τους της συστημικής τους σύστασης και αποστολής- να δώσουν ρόλο πρωταγωνιστή στα παιδιά – μαθητές τους. Τα δικαιώματα του παιδιού που κατοχυρώνονται από τη Σύμβαση, δοκιμάζονται στο χώρο του σχολείου. Πλην του αυτούσιου δικαιώματος να εγγράφονται και να φοιτούν στο σχολείο όλα τα παιδιά, στον χώρο της εκπαίδευσης χρειάζεται να παίρνουν σάρκα και οστά και να προστατεύονται έμπρακτα πλείστα άλλα δικαιώματα, όπως αυτό της αναγνώρισης του σεβασμού της προσωπικότητας, της προστασίας από κάθε μορφή παράνομης διάκρισης και βίας σε βάρος των παιδιών, της ενημέρωσης, της συμμετοχής σε πολιτιστικές δράσεις, της ψυχαγωγίας και βέβαια το σημαντικότερο δικαίωμα των παιδιών να εκφράζουν τη γνώμη τους για όλα τα θέματα που τα αφορούν και να αναπτύσσουν ελεύθερα την προσωπικότητά τους.

Ένα «δημοκρατικό σχολείο» προφανώς θα πρέπει να εγγυάται όλα τα δικαιώματα των παιδιών, με ειδικό ενδιαφέρον σε αυτά της συμμετοχής. Πόσο ρεαλιστικό είναι ωστόσο να αναζητούμε την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας στα σχολεία μας; Μήπως η έννοια του «δημοκρατικού σχολείου» αποτελεί μια ουτοπία με δεδομένο τον προαναφερθέντα συστημικό ρόλο της εκπαίδευσης;

Ως κοινωνία εκτιμώ ότι αδυνατούμε να προχωρήσουμε σε μια πλήρη αναπροσαρμογή της λειτουργίας των σχολείων και εξέλιξή τους σε πραγματικά δημοκρατικές κοινωνικές μονάδες, όπου τα παιδιά θα αναζητούν τη γνώση επειδή το θέλουν, όπου ο ένας θα μαθαίνει από τον άλλο, όπου θα γίνονται σεβαστά όλα τα είδη έκφρασης, όπου πρωτεύον στοιχείο δεν θα είναι η προσωπική διάκριση αλλά η σύνθεση και η κατάκτηση της γνώσης μέσα από την ελεύθερη αναζήτηση, τον πειραματισμό, την

ανταλλαγή, με την κατάλληλη εμπύχωση και έμπνευση από τους εκπαιδευτικούς. Κάτι τέτοιο φαντάζει αδύνατο, διότι δεν ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές της υπάρχουσας κοινωνίας.

Το στοίχημα του εκδημοκρατισμού των σχολείων

Ωστόσο, δεν θα δεχόμουν εύκολα ότι το στοίχημα του εκδημοκρατισμού των σχολείων είναι χαμένο. Αντιθέτως, οι πρακτικές που έχω συναντήσει σε πολλά σχολεία της χώρας, με εκπαιδευτικούς που παλεύουν για τον κοινωνικό τους χαρακτήρα, την επικοινωνία, την βιωματική εκπαίδευση και τη ζωντανή σχέση με τους μαθητές και τις μαθήτριά τους, με πείθουν ότι υπάρχουν μεγάλα περιθώρια προσπάθειας και αντίστασης στην συστημικά «προκαθορισμένη» εκπαιδευτική λειτουργία.

Υπάρχουν σχολεία όπου, με την ευθύνη και καθοδήγηση μιας καλής διεύθυνσης, οι εκπαιδευτικοί μάχονται για μια ζωντανή και ενδιαφέρουσα παιδαγωγική σχέση με τους μαθητές τους. Σχολεία που προάγουν το διάλογο και τη συμμετοχή, που επιχειρούν να δώσουν διεξόδους έκφρασης και επικοινωνίας στους μαθητές τους.

Με την ιδιότητα του Συνηγόρου του Παιδιού, βρέθηκα αρκετές φορές κοντά σε συλλόγους διδασκόντων που αναζητούν ένα κοινό λόγο, συντονισμό και ανάπτυξη μιας σχολικής κουλτούρας που προκρίνει την επικοινωνία από την πειθαρχία και την επιβολή. Βρέθηκα σε τάξεις δημοτικού που τα παιδιά έβλεπαν τη δασκάλα ή τον δάσκαλό τους και έλαμπαν, που μάθαιναν να περπατούν μαζί στους δρόμους της γειτονιάς τους, αλλά και στην οπτική του κόσμου γύρω τους και στο μοίρασμα της αγωνίας για τα πρώτα βήματα της δικής τους ζωής, παίρνοντας πρωτοβουλίες και ευθύνες στα χέρια τους. Σε ομάδες μαθητών γυμνασίων που προσδοκούσαν και διεκδικούσαν την ποιότητα στην εκπαίδευση και συνδύαζαν τη δύναμη και την οργή της εφηβείας με τη δημιουργικότητα. Σε ομάδες μαθητών λυκείου που εκπαιδεύονταν να συζητούν, να αναζητούν, να εκφράζονται και να χαίρονται τις –έστω και λίγες- ώρες που το εκπαιδευτικό σύστημα τους επέτρεπε να νοιώθουν πρωταγωνιστές της παιδαγωγικής διαδικασίας. Σε τάξεις με παιδιά με γλωσσικές ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, όπου, με τα κατάλληλα βοηθήματα της πολιτείας, γινόταν διαρκής προσπάθεια για την ισότιμη συμμετοχή τους στην εκπαίδευση. Συναντήθηκα με 15μελή μαθητών που έπαιρναν σοβαρά το ρόλο τους και πίστευαν ότι μπορούν να κάνουν τα σχολεία τους καλύτερα, καθώς η διεύθυνση του σχολείου τους είχε καλέσει σε συνεργασία, τους είχε εμπιστευτεί και διδάξει με το παράδειγμά της. Με ομά-

δες μαθητών που συμμετείχαν σε σχολικές δραστηριότητες (πολιτιστικές, αγωγής υγείας και περιβαλλοντικές) που χαιρόνταν, γέλαγαν, πίστευαν, έψαχναν. Και όλα αυτά, χάρη σε κάποιους πεισματάρηδες αγωνιστές και αγωνίστριες εκπαιδευτικούς τους.

Αυτό το «κοινωνικό σχολείο» στήνεται εδώ και χρόνια από κοινότητες εκπαιδευτικών που νοιάζονται, και δεν χρειάζονται ρητορείες, αφιερωμένες μέρες, χρηματοδοτούμενα προγράμματα ή αξιολογήσεις για να ανθίσουν. Χρειάζονται υποστήριξη, εποπτεία και αποδοχή ως προς την άσκηση της παιδαγωγικής τους ελευθερίας, να μην πνιγούν από την γραφειοκρατία και την υπερβολική καθυκτονολογία που μαστίζουν σήμερα την εκπαίδευση και βέβαια χρειάζονται διασφάλιση της επάρκειας του ανθρώπινου δυναμικού τους.

Με βάση την πραγματικότητα αυτή, πιστεύω ότι μπορούμε να μιλήσουμε για συλλογικές προσπάθειες ενίσχυσης των δημοκρατικών βιωμάτων των παιδιών στο χώρο του σχολείου και εμπέδωσης της έννοιας των δικαιωμάτων, του σεβασμού και της υπεράσπισής τους, σε όλα τα χρόνια που το παιδί φοιτά στο σχολείο.

Να αναδείξουμε καλές πρακτικές συμμετοχής και συνεργασίας των μαθητών, από τη νηπιακή ηλικία μέχρι τις τελευταίες λυκειακές τάξεις, σχετικά με την έμπρακτη εκπαίδευση στην επικοινωνία, την έκφραση και την ειρηνική επίλυση των διαφορών. Όπου τα παιδιά νοιώθουν «δικό τους» το σχολείο και όχι χώρο περιορισμών και επιβολής. Όπου αντιλαμβάνονται, συνδιαμορφώνουν και σέβονται τους κανόνες του, ως εργαλείο για τη διευκόλυνση της συνύπαρξής τους με τα άλλα μέλη της σχολικής κοινότητας και όχι ως απειλή για την τυχόν απόκλιση της συμπεριφοράς τους.

Το σχολείο, η πρώτη κοινότητα και ίσως η τελευταία ευκαιρία για βιωματική εκπαίδευση στη δημοκρατική κοινωνική συμμετοχή

Στις σύγχρονες μέρες της απαξίωσης των εξουσιών, των ηγεσιών και των θεσμοθετημένων δημοκρατικών διαδικασιών, υπάρχει μια τεράστια ανάγκη, τα παιδιά να έχουν καλά παραδείγματα ενηλίκων που θα τα εμπνέουν στην ουσιαστική δημοκρατική συμμετοχή, να έχουν βιώματα εμπιστοσύνης σε κοινοτικά σχήματα και σε διαδικασίες συλλογικότητας. Το σχολείο είναι για τα περισσότερα παιδιά η πρώτη κοινότητα όπου μπορούν να λάβουν βιωματική εκπαίδευση στην κοινωνική συμμετοχή, στις διαδικασίες από κοινού λήψης αποφάσεων, συμφωνίας κανόνων και πλαισίων συνύπαρξης. Και ίσως η τελευταία ευκαιρία και ελπίδα για μια τέτοια παιδα-

γωγική εμπειρία των παιδιών μας.

Οι καλές πρακτικές ορισμένων σχολείων, που είναι δυστυχώς λίγα, αλλά λάμπουν με την εξαιρετική τους ακτινοβολία, με σχολικά συμβούλια τάξης στα δημοτικά, μαθητικές κοινότητες σε γυμνάσια – λύκεια, ομάδες συνομηλίκων μεσολαβητών, ομάδες φιλίας και πολλαπλασιαστές δικαιωμάτων, μας πείθουν ότι έχει πολύ μεγάλη αξία και σημασία να κρατήσουμε στην κοινωνία ζωντανό το παράδειγμα του επιχειρείν για τον άνθρωπο.

Τα σχολεία μας δεν είναι όλα για κλάματα. Και ας είναι η οικονομική και υπηρεσιακή κατάσταση των εκπαιδευτικών μας για κλάματα, για θυμό, για αγανάκτηση, λόγω της ακραίας υποτίμησης του ρόλου τους, που εισπράττουν καθημερινά. Υπάρχουν σχολεία όπου ποτίζεται η ελπίδα και η προοπτική για την κοινοτικότητα, σχολικές κοινότητες που ξεδιψούν στην ξηρασία του αποστεωμένου σχολείου από τις ολόδικές τους πηγές ενέργειας, καθώς παιδιά – έφηβοι μαθαίνουν στην πράξη να νοιώθουν το σεβασμό των καθηγητών – παιδαγωγών τους και αποθηκεύουν θετικά βιώματα συμμετοχικής δημοκρατίας, για να τα ανταποδώσουν κάποια στιγμή στις κοινότητες που θα ανήκουν μεγαλώνοντας, με δημιουργικότητα, προσφορά, και διεκδίκηση αλλαγής.

**το σχολείο κατάλληλο για τα παιδιά
ΚΙ ΟΧΙ τα παιδιά κατάλληλα για το σχολείο**

